

УДК 338.4

М.С. ЗАЮКОВА, к.е.н., доцент

БАГАТОМІРНЕ ПОРІВНЯННЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ АПК

Розглядаються питання використання багатомірного порівняння в економічному аналізі діяльності підприємств. Основними об'єктами діагностування виступають підприємства переробної промисловості АПК Вінницької області.

Questions of use of multivariate comparison in economic diagnostics of activity of the enterprises are considered. As the basic objects the enterprises of a process industry of agrarian and industrial complex Vinnitsa of area act

Ключові слова: переробна промисловість, порівняння, багатомірний порівняльний аналіз, комплексна оцінка діяльності.

I. Вступ. Характерною особливістю народногосподарського комплексу Вінницької області є те, що харчова та переробна промисловість належить до провідних галузей регіону. За останні роки спостерігається зменшення пробок м'яса, борошна та круп, продуктів без вмісту какао, консервування овочів та фруктів, приріст виробництва соняшникової олії, масла, маргарину, сирів, напильків тощо [1].

За останніми даними, виробництво харчової продукції в Вінницькій області здійснюється 929 підприємствами, з них 180 підприємств основного кола (на їх долю припадає 94,4% обсягу промислової продукції галузі), 75 малих підприємств (питома вага яких в галузевому виробництві 2,3%). Велика кількість об'єктів аналізу вимагає пошуку ефективних методик оцінки господарської

діяльності. Так як порівняння є найпростішим способом обробці аналітичної інформації - за його допомогою визначається загальне та специфічне в економічних явищах, вивчаються зміни об'єктів дослідження, тенденції та закономірностей їх розвитку. Багатомірний аналіз необхідний для комплексної оцінки результатів господарювання виробничих підрозділів, підприємств тощо.

Питання порівняння, зокрема багатомірний порівняльний аналіз розглядаються в працях теорії економічного аналізу такими авторами як Г.В. Савицька, М.С. Абрютіна, Л.Л. Ермолович, П.Я Попович та інші. Залишається актуальним питання практичного використання методу багатомірного порівняння для комплексної оцінки економічних питань.

II. Постановка завдання. Формування теоретичних аспектів значення та необхідності багатомірного порівняння для оцінки діяльності підприємств та оцінка результатів його використання для аналізу діяльності переробних підприємств Вінницької області.

III. Результати. Задача багаторічного порівняння постає тоді, коли треба дати узагальнюючу рейтингову оцінку результатів господарювання групи підприємств. Узагальнююча оцінка результатів діяльності звичайно проводиться за цілим комплексом показників. Але, субординація підприємств за різними показниками буде неоднаковою [2].

Комплексна діагностика результатів діяльності групи показників зводиться до розробки алгоритмів розрахунків, які на основі комплексу показників забезпечили б однозначну оцінку результатів господарювання. Найбільш перспективним підходом є використання багатомірного порівняльного аналізу, заснованого на методі евклідових відстаней. У зв'язку з цим необхідно координати порівнюваних підприємств виражати в долях відповідних координат еталона, взятого за одиницю [3].

В таблиці 1 представлена послідовність проведення такого аналізу.

Таблиця 1. Послідовність проведення багатомірного порівняльного аналізу

етап	сутність	формула
1.	Розробка системи показників, за якими буде виконуватись оцінка результатів господарської діяльності підприємств, збираються дані за цими показниками і формується матриця	

	вихідних даних	
2.	У кожній графі визначається максимальний елемент, що приймається за одиницю. Потім всі елементи цієї графі (a_{ij}), поділяються на максимальний елемент еталонного підприємства ($\max a_{ij}$). У результаті створюється матриця стандартизованих коефіцієнтів (X_{ij})	$X_{ij} = \frac{a_{ij}}{\max a_{ij}}$
3.	Всі елементи матриці координат зводяться до квадрату. Якщо задача вирішується з урахуванням різної ваги показників, тоді отримані квадрати збільшуються на величину відповідних вагових коефіцієнтів (K), встановлених експертним шляхом, після чого результати додаються за рядками	$R_j = K_1 * x_{1j}^2 + K_2 * x_{2j}^2 + \dots + K_n * x_{nj}^2$
4.	Отримані рейтингові оцінки (R_j) розмішують за рангом і визначається місце кожного підприємства за ознакою результатів економічного діагностування. Перше місце займає підприємство, якому відповідає найбільша сума, друге місце - підприємство, що має нижчий результат.	

Нами були проведені розрахунки комплексної оцінки діяльності підприємств переробної промисловості за наступними показниками:

- величина валового прибутку, тис.грн
- запас беззбитковості, %;
- коефіцієнт фінансової автономії;
- рентабельність капіталу, %.

З досліджуваних підприємств найбільші рейтингові оцінки отримали підприємства м'ясо-молочної промисловості, серед них „Вінницький м'ясокомбінат”, „Козятинський птахокомбінат”, найнижчі - підприємства переробки борошна, соків та фруктів, а саме „Барське ХПП”, „Жмеринський комбінат хлібопродуктів”.

Головними чинниками впливу на результати проведеної багатопорівняльної оцінки можна визначити: низький рівень маневрування капіталу, як наслідок неефективної виробничо-комерційної та інвестиційної політики; високий рівень собівартості, збитки, "проїдання" власного капіталу, як результат зниження ефективності використання виробничих ресурсів підприємства та його виробничих потужностей; проблема складності довгострокового залучення коштів, що пов'язано з невмінням ефективно та раціонально використовувати залучені засоби за умов кредитування підприємств, при низькому рівню рентабельності переробного виробництва.

IV. Висновки. Аналізуючи загальну економічну тенденцію у розвитку переробних галузей АПК, можна стверджувати про складність та різноплановість існуючих проблем, які потребують

адекватного, науково обґрунтованого вирішення. При цьому на нашу думку, фактор визначення рейтингової оцінки залишається визначальним в силу об'єктивності своєї природи. Загалом же, при аналізі подібних проблем потрібно виходити з того, що фактори ефективності виробництва на ринку продовольства складають систему чинників, кожен з яких так чи інакше впливає на результативність господарювання. В узагальнюючому плані вони являють собою комплекс природно-кліматичних, організаційно-економічних, науково-технічних, соціальних й політичних умов функціонування продуктивних сил і виробничих відносин.

Перевага розглянутої методики полягає в тому, що вона базується на комплексному багатомірному підході аналізу діяльності підприємств, враховує реальні досягнення всіх підприємств, ступень їх близькості до показників підприємства-еталона. Своєчасне діагностика підприємств дозволить вчасно виявити недоліки фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел: 1. Підсумки роботи промисловості (статистичний бюлетень Вінницької області) –Вінниця: 2007. – 38 с. 2. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: Финансы и статистика, 2000.- 512 с. 3. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Учеб. пособие. – Минск: ООО «Новое знание», 2001. – 704с.

Поступила в редколегію 03.11.08